

IX. KICHIK TADBIRKORLIK

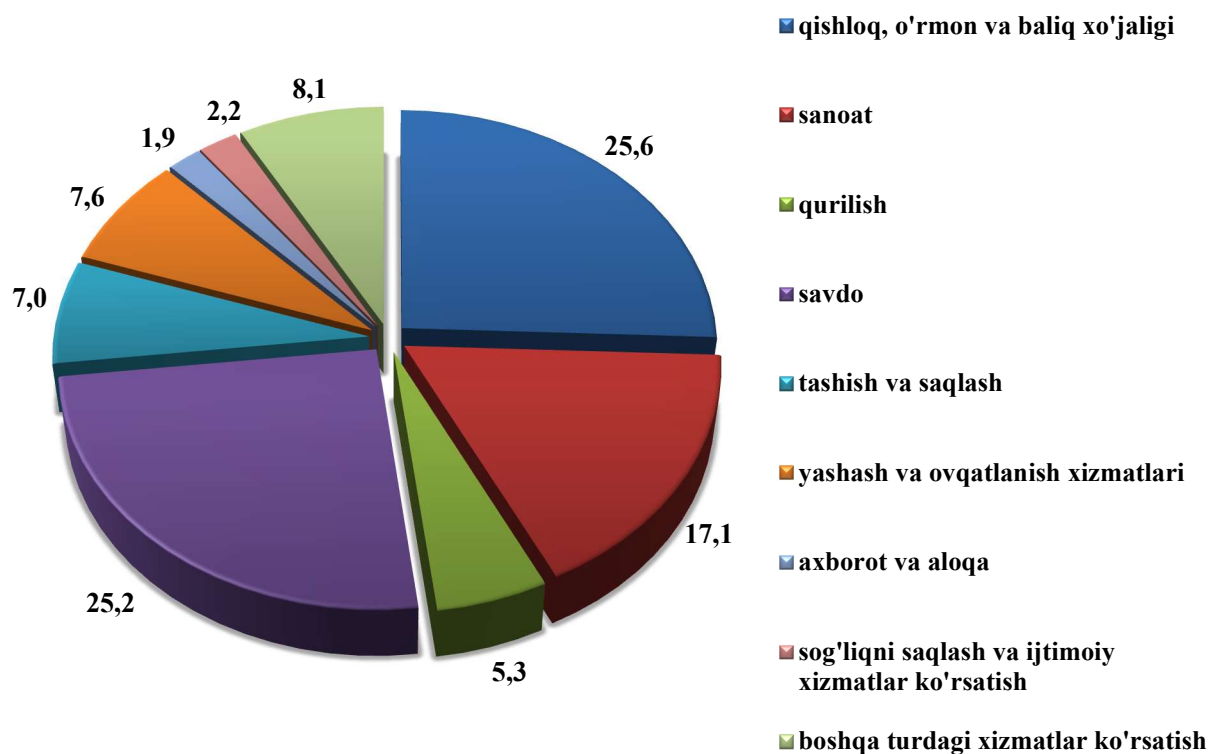
2024 yil 1 oktabr holatiga ro'yxatga olingan jami kichik tadbirkorlik (biznes) sub'ektlari (dehqon va fermer xo'jaliklarisiz) ning soni 37 362 tani tashkil qildi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 5,9 foizga o'sgan.

2024 yil yanvar-sentabr oylarida 4 134 ta kichik korxonalar va mikrofirmalar (fermer va dehqon xo'jaliklarisiz) tashkil qilindi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 90,8 foizni tashkil etdi.

Eng ko'p kichik korxonalar va mikrofirmalar savdo (25,2 foiz), qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi (25,6 foiz), sanoat (17,1 foiz), yashash va ovqatlanish (7,6 foiz) va qurilish (5,3 foiz) boshqa tarmoqlarda tashkil etilgan.

2024 yil yanvar-sentabr oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha yangi tashkil etilgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning ulushi

(foizda)

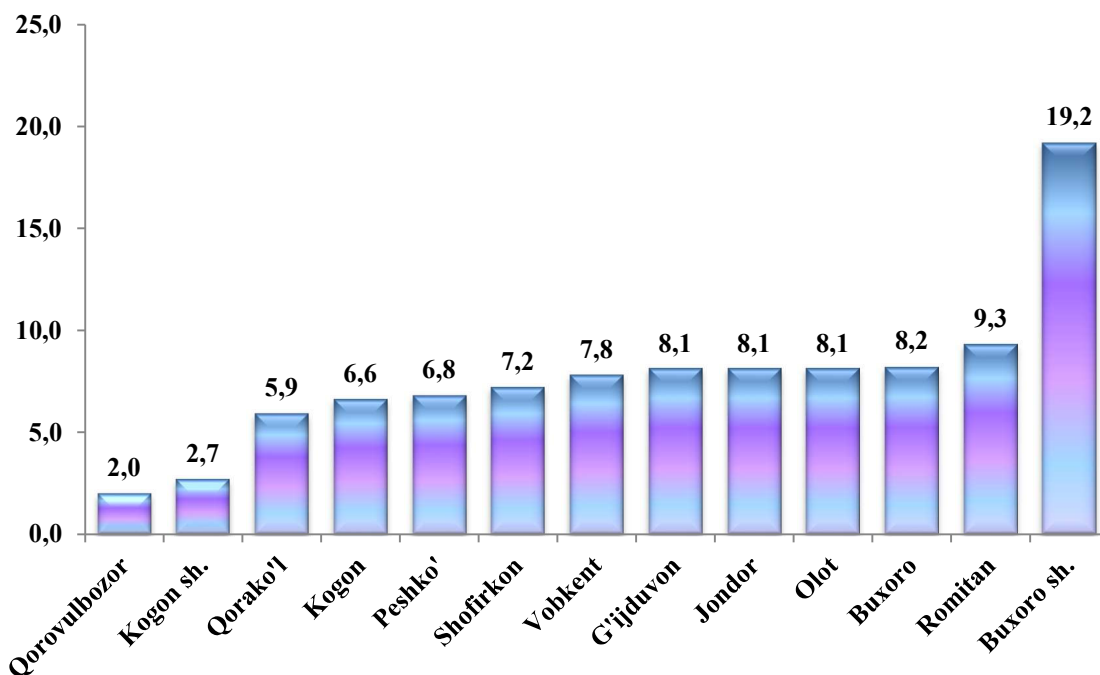

**Hududlar bo'yicha yangi tashkil topgan kichik korxonalar
va mikrofirmalar, birlikda**

	<i>yanvar-sentabr 2023 yil</i>	<i>yanvar-sentabr 2024 yil</i>
Buxoro viloyati	4 551	4 134
Buxoro sh.	884	796
Kogon sh.	213	113
<i>tumanlar</i>		
Buxoro	243	338
Vobkent	359	322
Jondor	347	333
Kogon	366	274
Olot	210	333
Peshko'	286	281
Romitan	453	384
Shofirkon	234	297
Qorako'l	423	246
Qorovulbozor	106	83
G'ijduvon	427	334

2024 yil yanvar-sentabr oylarida yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalar hududlar bo'yicha eng ko'p Buxoro shahri (796 ta), G'ijduvon (334 ta), hamda Romitan (384 ta), Buxoro (338 ta), Jondor (333 ta), tumanlarida tashkil etildi. Kogon, Jondor, Vobkent tumanlarida bu ko'rsatkich o'rta darajani tashkil etgan. Eng past ko'rsatkichni Qorovulbozor (83 ta) tumanida tashkil etilgan.

2024 yil yanvar-sentabr oylarida yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning hududlar bo'yicha ulushi, foiz hisobida

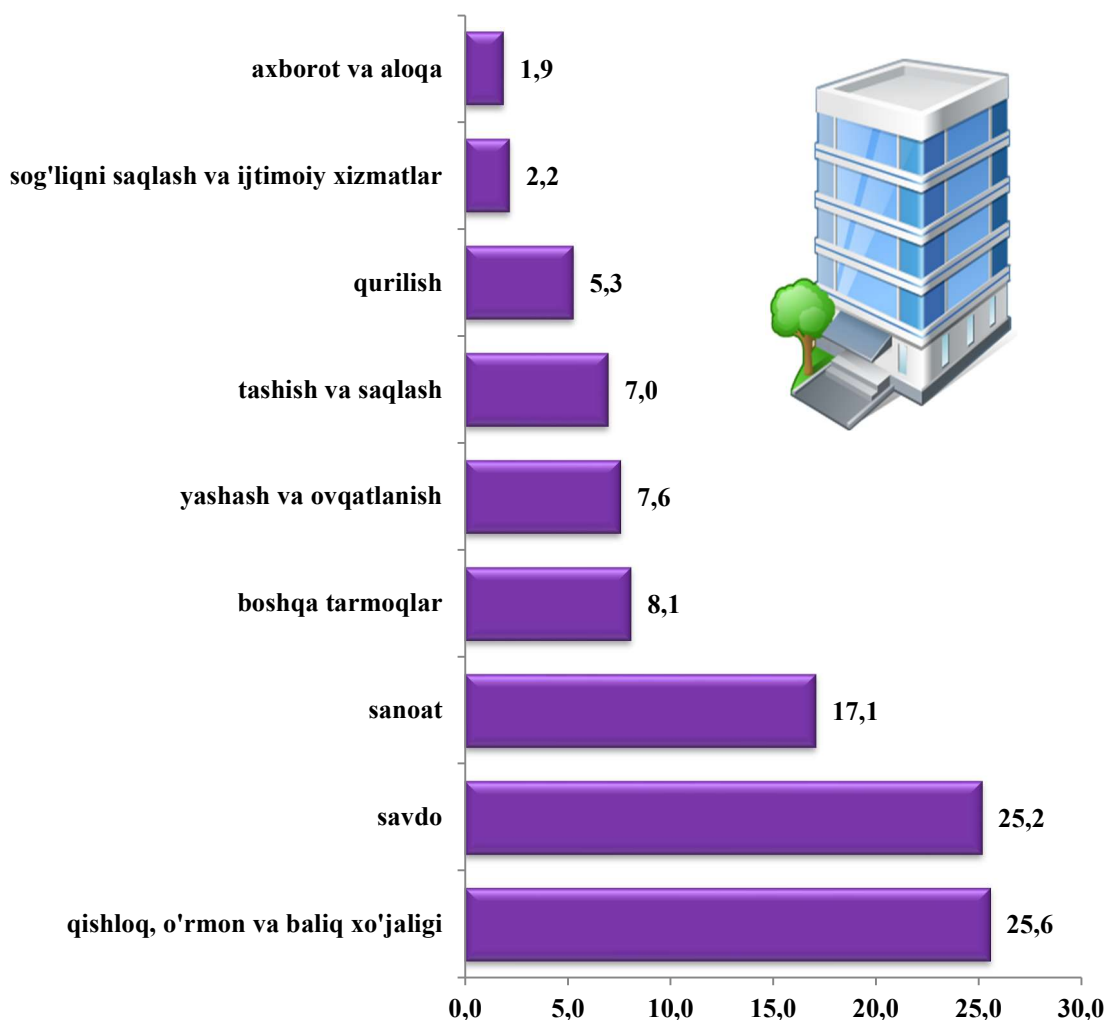
2024 yil yanvar-sentabr holatiga hududlar bo'yicha yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning jami miqdoridan eng ko'p ulush Buxoro shahriga 19,2 foiz, Qorako'l tumani 5,9 foiz, Romitan tumani 9,3 foiz, Kogon tumani 6,6 foiz, Jondor tumani 8,1 foiz, G'ijduvon tumani 8,1 foiz, Vobkent tumani 7,8 foiz, Kogon shahri 2,7 foiz, eng past ko'rsatkich Qorovulbozor tumanida 2,0 foizni tashkil etdi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalar, birlikda

	<i>yanvar-sentabr 2023 yil</i>	<i>yanvar-sentabr 2024 yil</i>
Jami	4 551	4 134
Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	553	1 057
Sanoat	660	707
Qurilish	255	218
Savdo	1 604	1 043
Tashish va saqlash	623	291

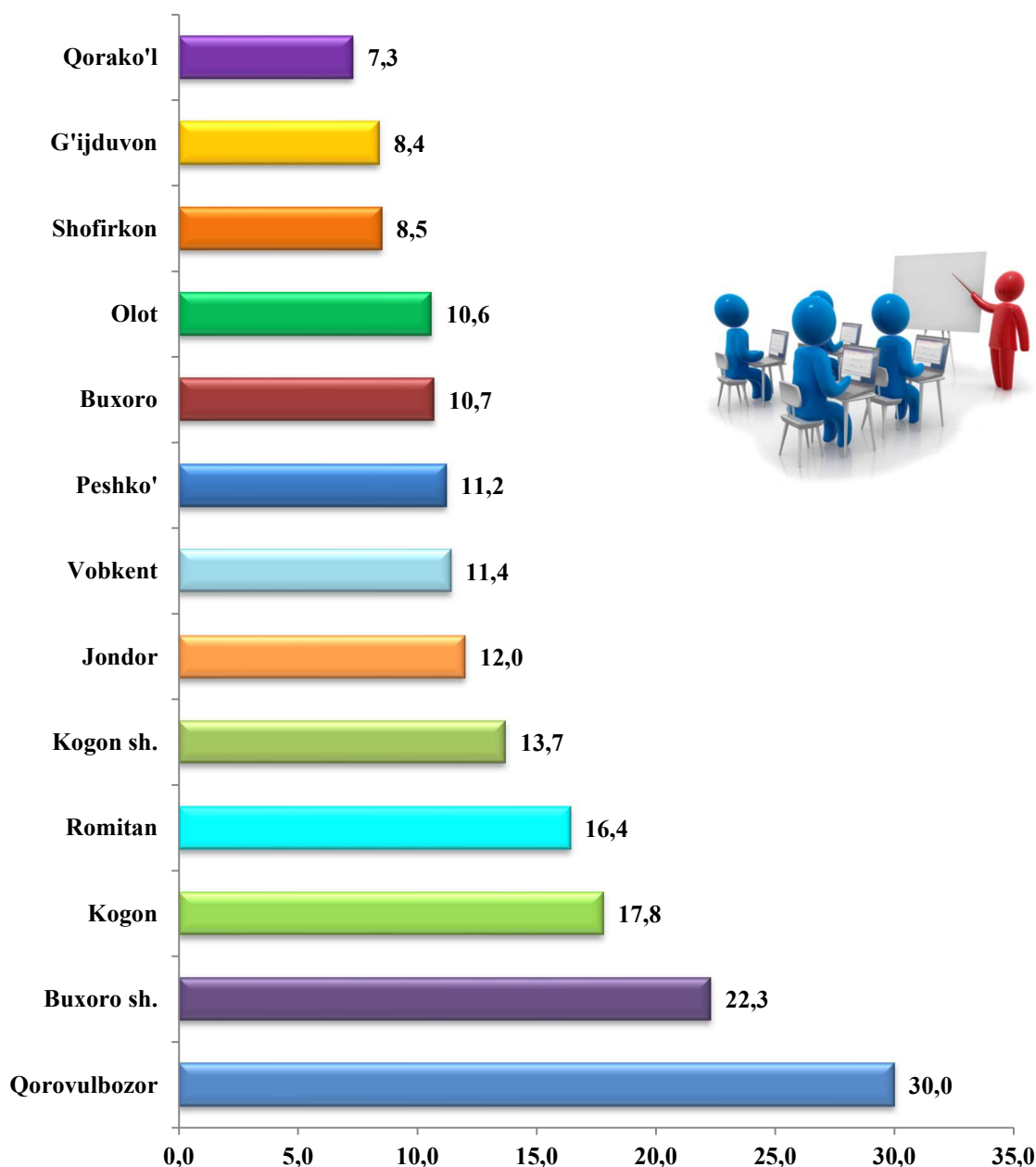
	<i>yanvar-sentabr 2023 yil</i>	<i>yanvar- sentabr 2024 yil</i>
Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar	296	313
Axborot va aloqa	109	78
Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish	69	91
Boshqa turdagi xizmatlar	382	336

Yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha ulushi, foiz hisobida

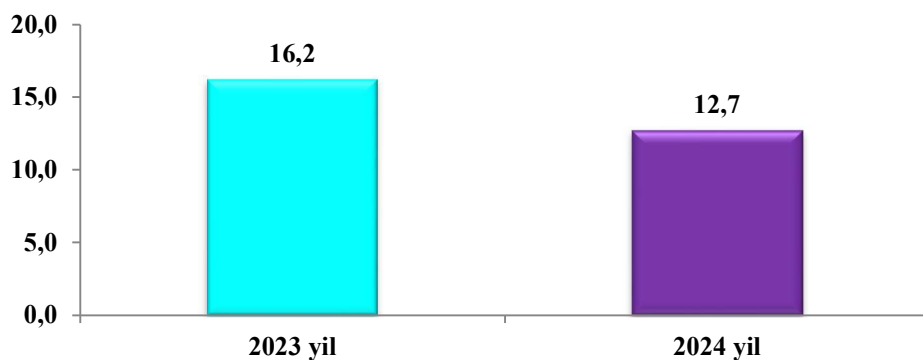
2024 yil 1 oktabr holatida kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni (har 1000 aholiga, birlikda) hududlar bo'yicha eng ko'p ko'rsatkich Qorovulbozor tumanida 30,0 birlikda, Buxoro shahrida 22,3 birlikda, Kogon tumanida 17,8 birlikda, Romitan tumanida 16,4 birlikda, Buxoro tumanida 10,7 birlikda va Peshko' tumanida 11,2 birlikda bo'lib, o'rtacha ko'rsatkich 13,7 -10,6 birlik oralig'ida Jondor, Kogon shahar, Shofirkon va Olot tumanlarida aniqlandi. Qorako'l tumanida 7,3 birlikda ushbu ko'rsatkich past bo'lib qolmoqda.

2024 yil 1 oktabr holatida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni
(har 1000 aholiga, birlikda)

Agar, 2023 yil yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni (har 1000 aholiga, birlikda) 16,2 birlikni tashkil etgan bo'lsa, 2024 yil yanvar-sentabr oylarida bu ko'rsatkich 12,7 birlikka etdi va 2023 yilning shu davriga nisbatan 3,5 birlik past.

Yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni
(har 1000 aholiga, birlikda;)

2024 yil yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlik (biznes) sub'ektlari tomonidan:

-sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi 11 984,8 mlrd. so'mni (jami sanoat ishlab chiqarishining 42,0 foizi) yoki 2023 yil yanvar-sentabrga nisbatan fizik hajm indeksi 129,1 foizni tashkil qildi;

- 28 458,2 mlrd. so'mlik qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaliklarining ishlab chiqarilgan (ko'rsatilgan xizmatlar) tashkil qilib, o'sish sur'ati 101,8 foizni (qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaliklari yalpi mahsulotining 98,4 foizi) tashkil qildi;

- 19 948,1 mlrd. so'mlik investitsiyalar (umumiy investitsiyalar hajmining 56,4 foizi) o'zlashtirildi va 2023 yil yanvar-sentabrga nisbatan o'sish sur'ati 126,5 foizini tashkil qildi;

- 10 066,5 mlrd. so'mlik qurilish ishlari (qurilish ishlari umumiy hajmining 86,5 foizi) bajarildi va 2023 yil yanvar-sentabrga nisbatan o'sish sur'ati 107,1 foizni tashkil qildi;

-avtomobil transporti yuk aylanmasining 106,9 foizni (viloyat jami avtomobil transporti yuk aylanmasining 77,7 foizi), yo'lovchi aylanmasining esa 102,1 foizni (umumiy yo'lovchi aylanmasining 98,0 foizi) tashkil qildi;

- 16 104,5 mlrd. so'mlik xizmatlar ko'rsatilib (jami xizmatlar hajmining 67,7 foizi) 2023 yil yanvar-sentabrga nisbatan o'sish sur'ati 112,9 foizini tashkil qildi;

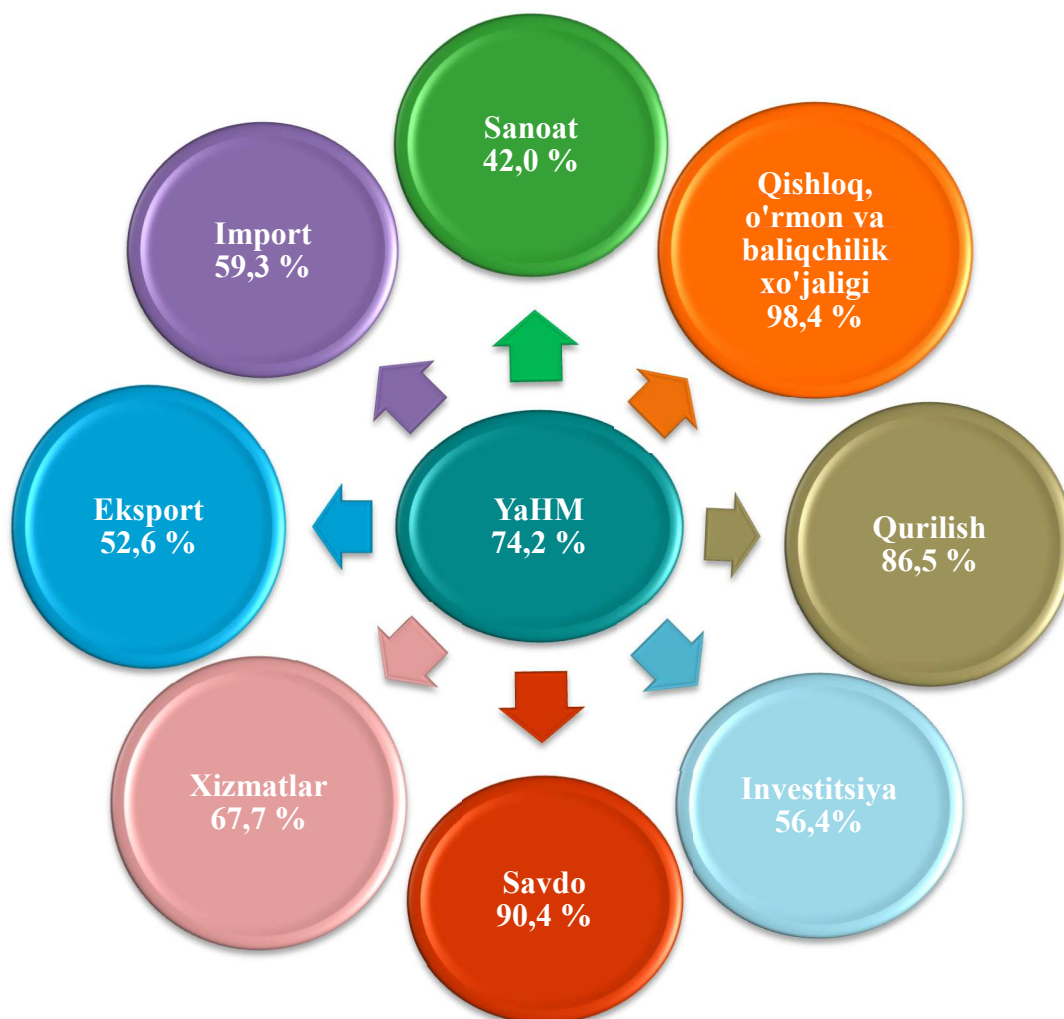
- chakana tovar aylanmasi umumiy hajmining 90,4 foizi yoki 12 985,1 mlrd. soʻmi (oʻsish surʼati 106,6 foizni tashkil qildi) shakllantirildi.

- 117,0 mln.AQSH dollari (umumiy eksport hajmining 52,6 foizi) miqdorida mahsulotlar (tovar va xizmatlar) eksport qilindi, bu esa 2023 yilning mos davriga nisbatan 17,7 mln.AQSH dollarga yoki 17,8 foizga oshdi, mos ravishda 441,1 mln. AQSH dollari (umumiy import hajmining 59,3 foizi) miqdorida mahsulotlar (tovar va xizmatlar) import qilindi, bu esa 2023 yilning mos davriga nisbatan 123,8 mln.AQSH dollariga oshdi.

Yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlikning asosiy koʻrsatkichlari

	<i>Oʻlchov birligi</i>	<i>2023 yil</i>	<i>2024 yil</i>	<i>(+-)</i>
Faoliyat yuritayotgan kichik korxonalar va mikrofirmalar soni	birlik	27 489	26 307	- 1 182
Yangi tashkil etilgan kichik korxonalar va mikrofirmalar	birlik	4 551	4 134	-417
YAHM	foiz	73,5	74,2	0,7
Sanoat	foiz	31,9	42,0	10,1
Qishloq, oʻrmon va baliqchilik xoʻjaligi	foiz	98,4	98,4	-
Investitsiya	foiz	64,7	56,4	-8,3
Qurilish	foiz	88,3	86,5	-1,8
Savdo	foiz	91,9	90,4	-1,5
Xizmatlar	foiz	67,2	67,7	0,5
Yuk tashish	foiz	90,2	90,4	0,2
Yuk aylanmasi	foiz	78,1	77,7	-0,4
Yoʻlovchi tashish	foiz	97,0	97,1	0,1
Yoʻlovchi aylanmasi	foiz	98,1	98,0	-0,1
Eksport	foiz	44,3	52,6	8,3
Import	foiz	47,3	59,3	12,0

2024 yil yanvar-sentabr oylarida iqtisodiyot tarmoqlarida
kichik tadbirkorlik ulushining tuzilishi

2024 yil yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlik sub'ektlari mahsuloti (ishlar, xizmatlar) umumiy hajmidagi xususiyl tadbirkorlikning (fuqarolar mulki) ulushi

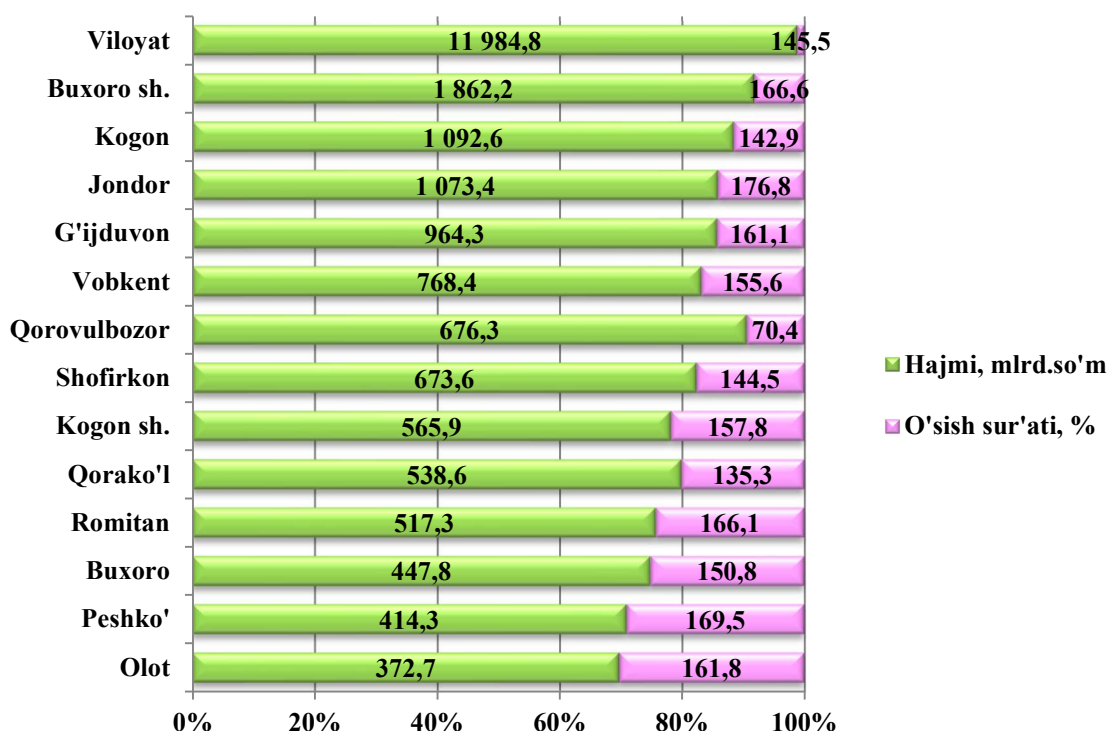
	<i>Kichik tadbirkorlik sub'ektlari mahsuloti (ish, xizmat) hajmi, mlrd.so'm</i>	<i>Kichik tadbirkorlik sub'ektlari mahsuloti (ish, xizmat) hajmida xususiyl sektor ulushi, foizda</i>
Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	28 458,2	100,0
Sanoat	11 984,8	99,4
Qurilish	10 066,5	47,2
Chakana savdo	12 985,1	90,4

Kichik tadbirkorlikning asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlardagi ulushi
(umumiy hajmiga nisbatan mlrd.so'mda)

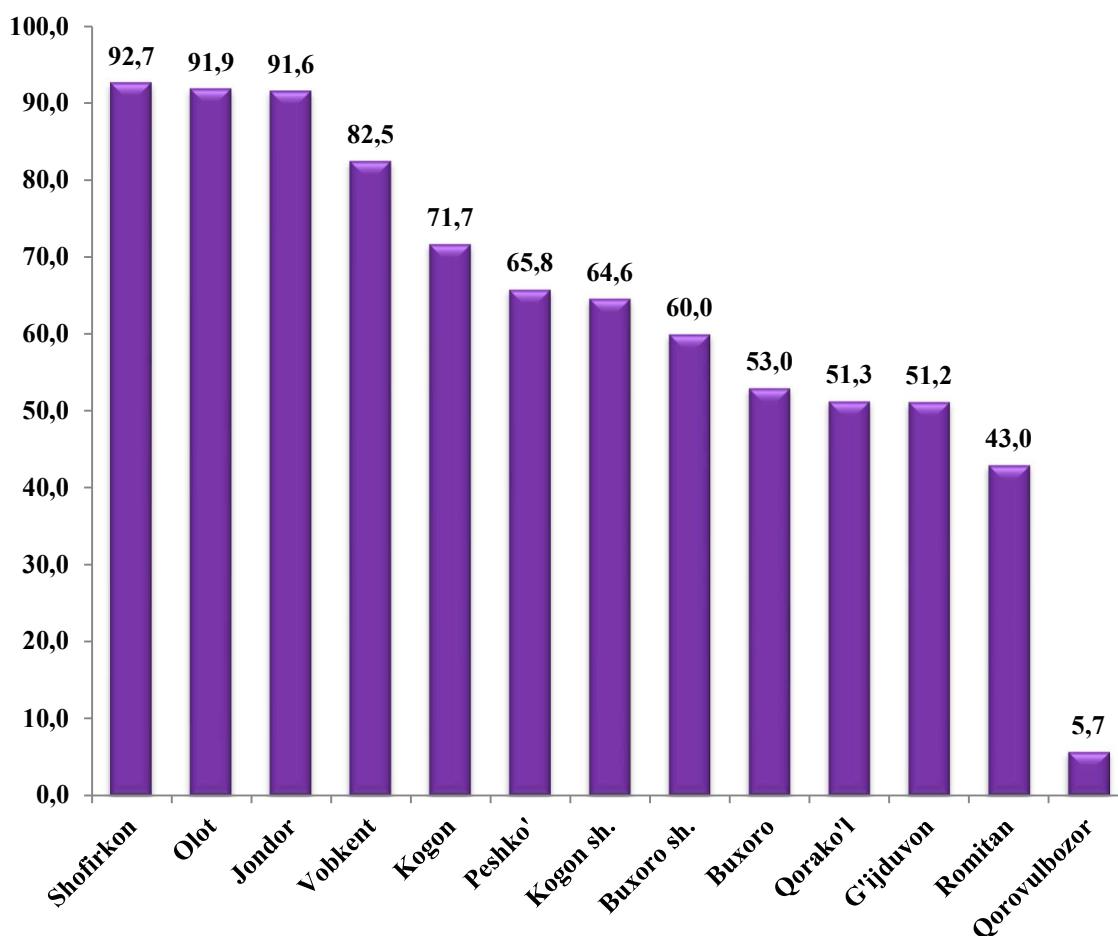
Hududlar bo'yicha eng ko'proq sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi Buxoro shahri (1 862,2 mlrd.so'm), Kogon tumani (1 092,6 mlrd.so'm), Jondor tumani (1 073,4 mlrd.so'm) va G'ijduvon tumani (964,3 mlrd.so'm) hissasiga to'g'ri keladi. Peshko' tumanlarida (414,3 mlrd.so'm) va Olot tumani (372,7 mlrd.so'm) ushbu sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi past bo'lib qolmoqda.

2024 yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi va o'sish sur'ati

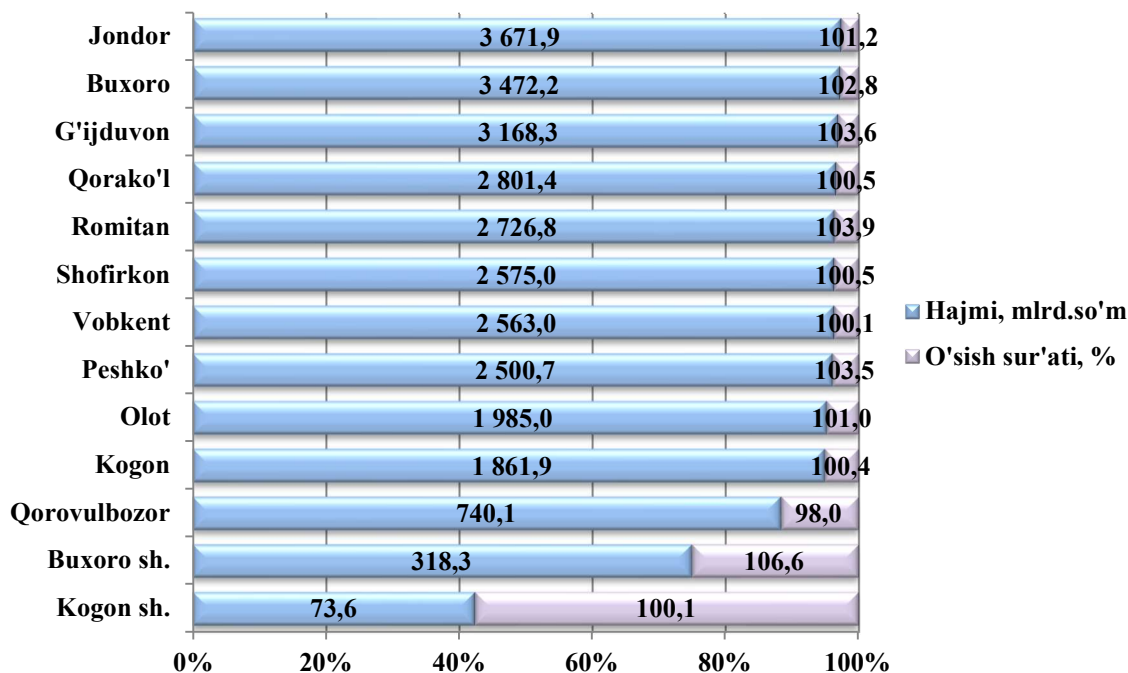
Hududlar kesimida kichik tadbirkorlikning jami sanoat mahsulotidagi eng yuqori ulushi Shofirkon (92,7 foiz), Olot (91,9 foiz), Jondor (91,6 foiz), Vobkent (82,5 foiz), Kogon (71,7 foiz) va Peshko' tumanlari (65,8 foiz) hissasiga to'g'ri keldi. Shu bilan birga Romitan (43,0 foiz) va Qorovulbozor (5,7 foiz) tumanlarida kichik tadbirkorlikning ulushi pastligi kuzatildi.

2024 yil yanvar-sentabr holatiga jami sanoat mahsulotidagi kichik tadbirkorlikning hududlar bo'yicha ulushi, foizda

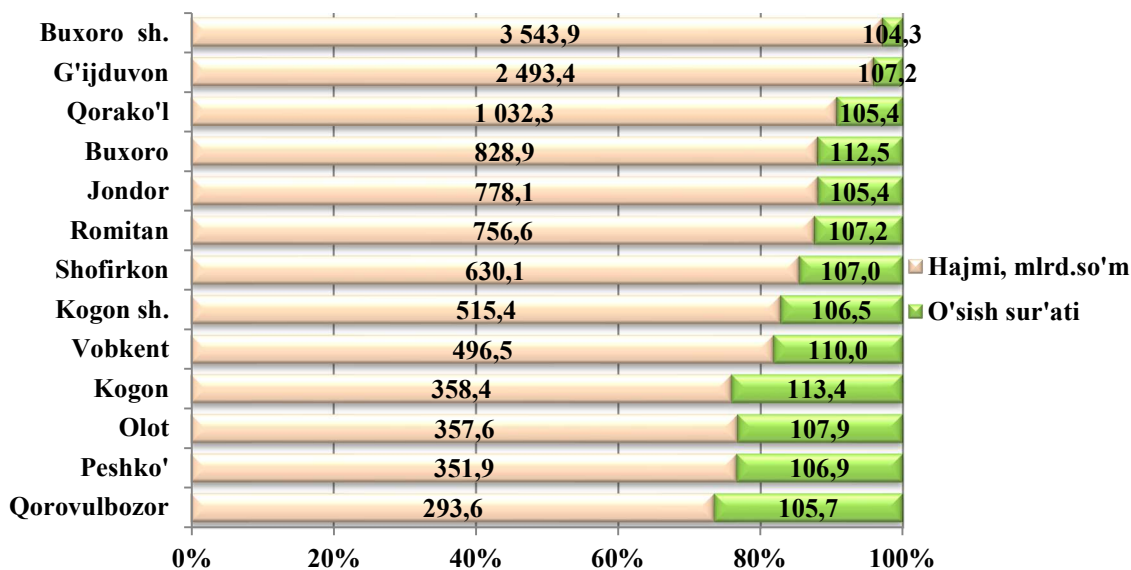
Hududlar bo'yicha ko'proq qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi hajmi Jondor (3 671,9 mlrd.so'm), Buxoro (3 472,2 mlrd.so'm), G'ijduvon (3 168,3 mlrd.so'm), Qorako'l (2 801,4 mlrd.so'm) va Romitan (2 726,8 mlrd.so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi. Kogon (73,6 mlrd.so'm) va Buxoro shaharlarida (318,3 mlrd.so'm) va Qorovulbozor tumanida (740,1 mlrd.so'm) qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi hajmi past bo'lib qolmoqda.

2024 yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi hajmi va o'sish sur'ati

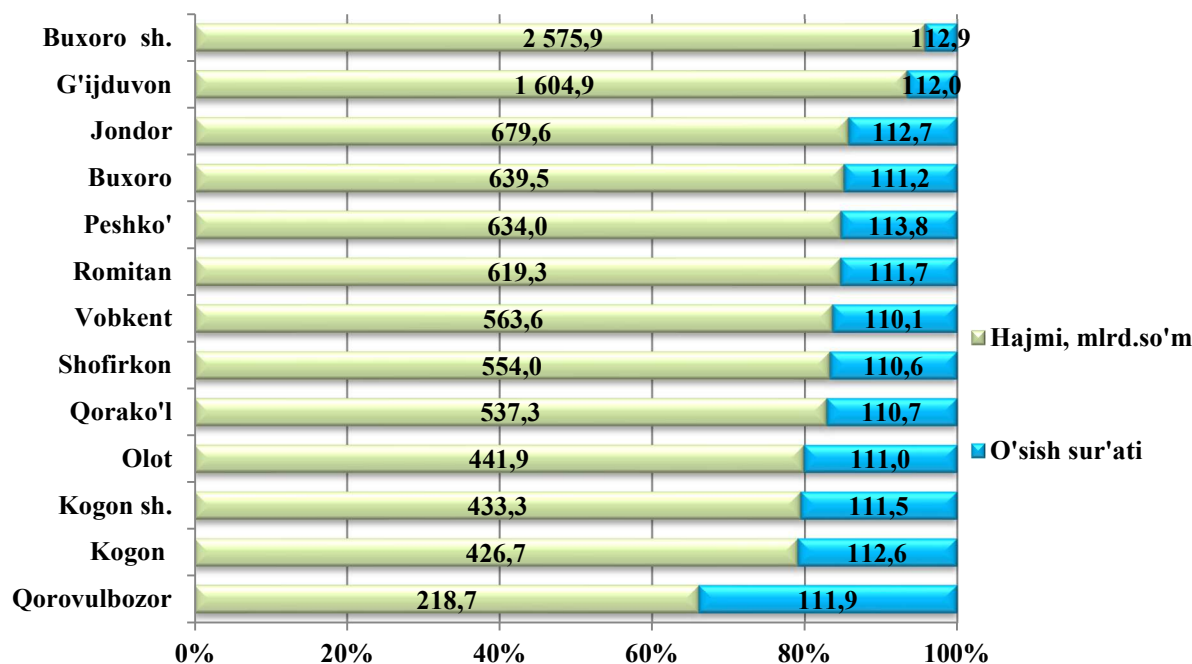
Hududlar bo'yicha ko'proq chakana tovar aylanmasi hajmi Buxoro shahri (3 543,9 mlrd.so'm), G'ijduvon (2 493,4 mlrd.so'm), Qorako'l (1 032,3 mlrd.so'm) va Buxoro (828,9 mlrd.so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi. Olot tumani (357,6 mlrd.so'm), Qorovulbozor (293,6 mlrd.so'm), Peshko' (351,9 mlrd.so'm) va Kogon (358,4 mlrd.so'm) tumanida chakana tovar aylanmasi hajmi past bo'lib qolmoqda.

2024 yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da chakana tovar aylanmasi hajmi va o'sish sur'ati

Shahar va tumanlar bo'yicha ko'proq xizmatlar hajmi Buxoro shahri (2 575,9 mlrd.so'm), G'ijduvon (1 604,9 mlrd.so'm), Jondor (679,6 mlrd.so'm), Buxoro (639,5 mlrd.so'm), Peshko' (634,0 mlrd.so'm) va Romitan (619,3 mlrd.so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi.

2024 yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da xizmatlar hajmi va o'sish sur'ati

2024 yil yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlikning iqtisodiy tarmoqlardagi hududlar bo'yicha ulushi, foizda

	Sanoat	Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	Investitsiya	Qurilish	Chakana savdo	Xizmatlar
Buxoro viloyati	42,0	98,4	56,4	86,5	90,4	67,7
Buxoro sh.	60,0	98,2	39,5	82,7	81,4	39,8
Kogon sh. tumanlar	64,6	98,2	63,0	84,7	98,9	69,8
Buxoro	53,0	99,7	33,1	96,3	99,5	75,4
Vobkent	82,5	99,5	94,5	97,6	99,1	54,9

*Buxoro viloyatining
ijtimoiy-iqtisodiy holati*

	<i>Sanoat</i>	<i>Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi</i>	<i>Investitsiya</i>	<i>Qurilish</i>	<i>Chakana savdo</i>	<i>Xizmatlar</i>
Jondor	91,6	98,9	92,4	99,0	99,1	78,9
Kogon	71,7	97,5	52,6	93,6	74,3	78,8
Olot	91,9	99,4	89,9	74,0	98,3	82,6
Peshko'	65,8	99,5	32,9	98,1	69,2	72,5
Romitan	43,0	94,2	20,5	80,3	99,4	67,8
Shofirkon	92,7	99,2	92,3	98,0	99,2	76,5
Qorako'l	51,3	98,8	43,7	46,2	99,1	75,2
Qorovulbozor	5,7	91,2	81,2	44,4	99,6	67,8
G'ijduvon	51,2	99,8	93,5	96,9	97,6	82,3

Hududlar bo'yicha sanoat sohasining yuqori ulushini Shofirkon (92,7 foiz), Olot (91,9 foiz), Jondor (91,6 foiz), Vobkent (82,5 foiz) va Kogon tumanlarida (71,7 foiz) tashkil etadi.

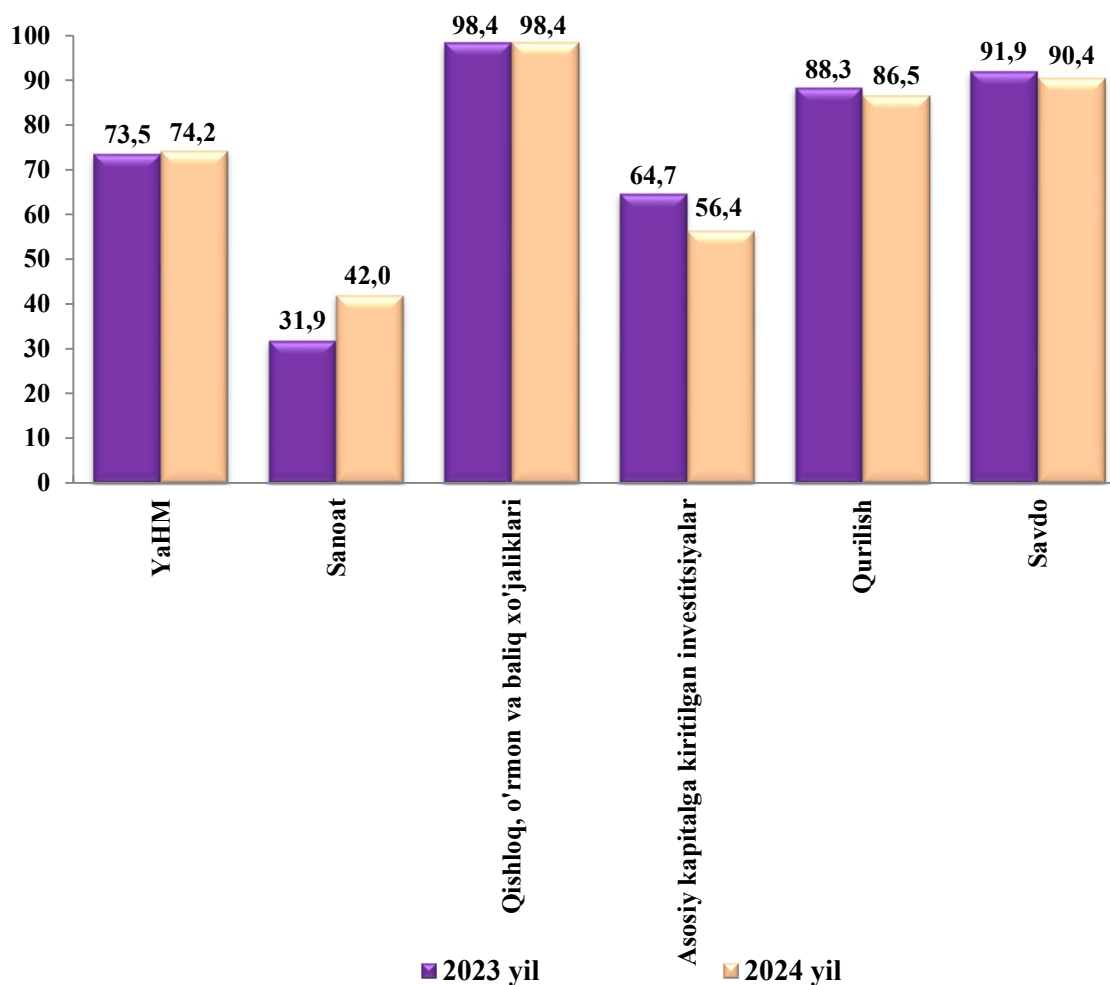
Investitsiyada eng yuqori ulushlarni Vobkent (94,5 foiz), G'ijduvon (93,5 foiz), Jondor (92,4 foiz), Shofirkon (92,3 foiz) va Olot (89,9 foiz) tumanlari tashkil etadi.

Qurilishda Jondor (99,0 foiz), Peshko' (98,1 foiz), Shofirkon (98,0 foiz), Vobkent (97,6 foiz), G'ijduvon (96,9 foiz) va Buxoro tumanlari (96,3 foiz) tashkil etadi.

Chakana savdoda Qorovulbozor (99,6 foiz), Buxoro (99,5 foiz), Romitan (99,4 foiz), Shofirkon (99,2 foiz) va Qorako'l (99,1 foiz) tumanlari tashkil etadi.

Xizmatlar sohasida Olot (82,6 foiz), G'ijduvon (82,3 foiz) va Jondor (78,9 foiz) tumanlari tashkil etadi.

2024 yil yanvar-sentabr oylarida yalpi hududiy mahsulot va iqtisodiyot tarmoqlari mahsuloti (ishlar, xizmatlar) umumiy hajmida kichik tadbirkorlik (biznes) ulushining o'zgarishi (umumiy hajmga nisbatan foiz hisobida)

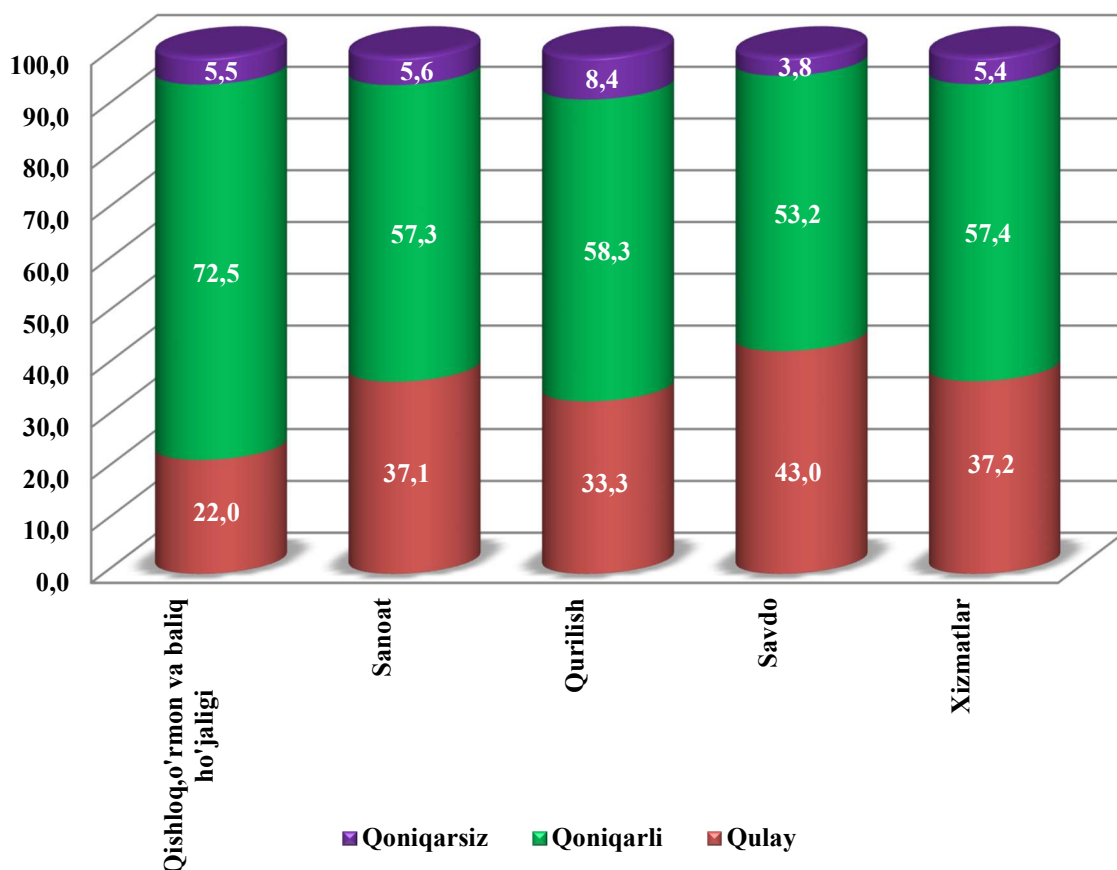

Iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha 2024 yil III-chorak yakunlariga ko'ra, mikrofirma va kichik korxonalarda tanlanma kuzatuvlar o'tkazildi. Unda 1 290 ta respondentlar ishtirok etdi.

Kuzatuv ma'lumotlari tahlili, qurilish sohasida respondentlarning 33,3 foiz iqtisodiy vaziyatni qulay va 58,3 foiz esa qoniqarli deb hisoblashini, mos ravishda savdo sohasida 43,0 foiz va 53,2 foiz, xizmatlar sohasida 37,2 foiz va 57,4 foiz, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligida 22,0 foiz va 72,5 foiz, sanoatda 37,1 foiz va 57,3 foizni tashkil qilganini ko'rsatdi.

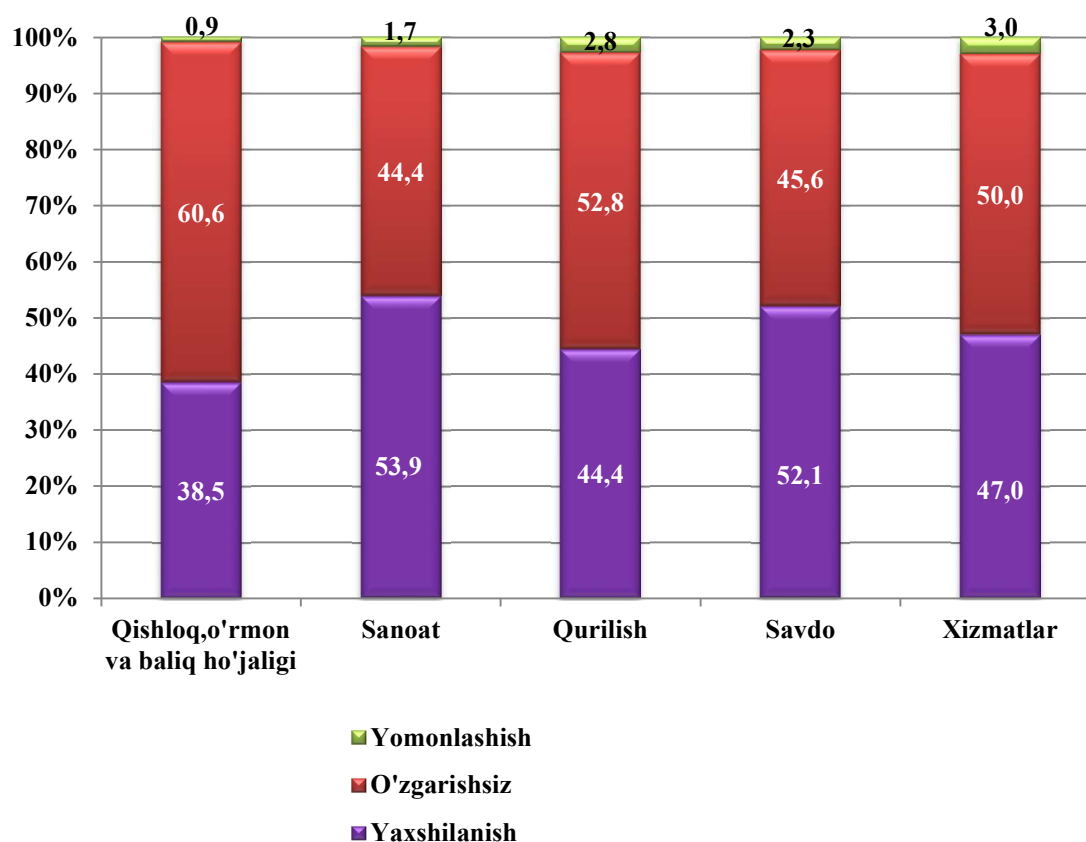
Joriy iqtisodiy vaziyatga pessimistik ruhda yondashganlar sanoatda 5,6 foiz, qurilishda 8,4 foiz, qishloq, oʻrmon va baliqchilik xoʻjaligida 5,5 foiz, xizmatlarda 5,4 foiz va savdoda 3,8 foizni tashkil qildi.

**Kichik tadbirkorlikda iqtisodiy vaziyatni baholash
2024 yil III -chorak uchun, foizda**

Iqtisodiy vaziyat yaqin uch oyda qishloq, oʻrmon va baliqchilik xoʻjaligida yaxshilanish 38,5 foiz, oʻzgarishsiz 60,6 foiz, yomonlashish 0,9 foiz, sanoat korxonalarida yaxshilanishi 53,9 foiz, oʻzgarishsiz 44,4 foizi, yomonlashish 1,7 foiz, savdo yaxshilanish 52,1 foiz, oʻzgarishsiz 45,6 foiz, yomonlashish 2,3 foiz, xizmatlarda yaxshilanish 47,0 foiz, oʻzgarishsiz 50,0 foiz, yomonlashish 3,0 foiz va qurilish sohasida yaxshilanish 44,4 foiz oʻzgarishsiz 52,8 foizi, yomonlashish 2,8 foiz kuzatildi.

**Kichik tadbirkorlik (biznes)da iqtisodiy vaziyatning o'zgarishlar
istiqbolini yaqin uch oyda baholanishi, foizda**

Tahlil natijalaridan kelib chiqib, kichik korxonalar va mikrofirmalarga biznes muhitini yaxshilash uchun ko'rilayotgan chora tadbirlar natijasida respondentlar yaqin istiqbolda umumiy iqtisodiy vaziyatning yaxshilanishini ijobiy baholayotganligini xulosa qilish mumkin.

Tadbirkorlik faoliyati (tadbirkorlik) – tadbirkorlik faoliyati sub`ektlari tomonidan qonun hujjatlariga muvofiq amalga oshiriladigan, o'zi tavakkal qilib va o'z mulkiy javobgarligi ostida daromad (foйда) olishga qaratilgan tashabbuskorlik faoliyatidir. Tadbirkorlik faoliyati sub`ektlari (tadbirkorlik sub`ektlari) belgilangan tartibda davlat ro'yxatidan o'tgan hamda tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirayotgan yuridik va jismoniy shaxslardir.

Yuridik shaxs – o'z mulkida, xo'jalik yuritishida yoki operativ boshqaruvida alohida mol-mulkka ega bo'lgan hamda o'z majburiyatlari yuzasidan ushbu mol-mulk bilan javob beradigan, o'z nomidan mulkiy yoki shaxsiy nomulkiy huquqlarga ega bo'la oladigan va ularni amalga oshira oladigan, majburiyatlarni bajara oladigan, sudda da'vogar va javobgar bo'la oladigan tashkilot yuridik shaxs hisoblanadi. Yuridik shaxslar mustaqil balans yoki smetaga ega bo'lishlari kerak.

Yakka tartibdagi tadbirkorlik – jismoniy shaxs (yakka tartibdagi tadbirkor) tomonidan tadbirkorlik faoliyatini yuridik shaxs tashkil etmagan holda amalga oshirishdir.

Yakka tartibdagi tadbirkorlik yakka tartibdagi tadbirkor tomonidan mustaqil mulk huquqi asosida o'ziga tegishli bo'lgan mol-mulk negizida, shuningdek, mol-mulkka egalik qilish va (yoki) undan foydalanishga yo'l qo'yadigan o'zga ashyoviy huquq asosida amalga oshiriladi.

Tadbirkorlik sub`ektlari o'z faoliyatlarini muvofiqlashtirish, shuningdek, o'z huquqlari va manfaatlarini ifoda etish hamda himoya qilish maqsadida notijorat tashkilotlar bo'lgan uyushmalarga (ittifoqlarga) va boshqa birlashmalarga birlashishi mumkin.

Korxonaning faoliyatini tahlil qilish – uning asosida korxonaning faoliyatini xar tomonlama o'rganish. Natijada, ma'lumot to'plashning ma'lum usullaridan foydalanish orqali korxonaning faoliyatini baholash va zaif tomonlarini aniqlash uchun kerakli ma'lumotlarni olish.

Chakana savdo – bu oxirgi foydalanuvchilarga tovarlar va xizmatlar sotish bilan bog'liq iqtisodiy faoliyat. Ulgurji savdo – bu katta miqdordagi tovarlarni sotishni o'z ichiga olgan iqtisodiy faoliyat.

Tovarlarni realizatsiya qilish – mahsulotni samarali sotishga qaratilgan ishlab chiqaruvchi tomonidan amalga oshiriladigan tadbirlar tizimi.

Reklama – bu xaridorlarning keng doirasi o'rtasida mahsulot to'g'risida ma'lumotni samarali tarqatish usuliga asoslangan reklama vositasining kommunikativ shakli.

Tavakkalchilik – kelajakda har qanday harakatlarni amalga oshirishda, qaror qabul qilishda mumkin bo'lgan yo'qotishlar.

Bozor – bu savdo operatsiyalarini amalga oshirish munosabati bilan turli shaxslar o'rtasida shakllanadigan munosabatlar tizimi.